

Altının Nisabı ve Birbirinden Farklı Ayarlardaki Altınların Zekâtında Hangi Ölçü Esas Alınır?

22 Nisan 2025

İslam tarihinde Hanefî mezhebine mensup âlimler, bir alışımın yarıdan fazlasının altın olması hâlinde bunun saf altın hükmünde olduğu ve bu vasıftaki altınlar yirmi miskal (80,18 gram) ağırlığına ulaştığında zekât verilmesi gerektiği görüşündedirler. (Kâsânî, Bedâ'î, 2/16, 17, 18; el-Fetâvâ'l-Hindiyye, 1/179) Diğer mezheplerdeki âlimler ise altın denildiğinde saf altının anlaşılması gerektiği, farklı ayarlardaki altınların içindeki saf altın miktarının itibara alınması ve yirmi miskal ağırlığına ulaşması durumunda zekâtının verilmesi gerektiği görüşüne sahip olmuşlardır. (Nevevî, el-Mecmû, 6/3, 9-19; Mevâk, et-Tâc, 3/144; Zerkeşî, Şerhu'z-Zerkeşî, 2/494-495) Dolayısıyla birinci görüş, farklı ayarlardaki altınların nisabında kıymet bakımından büyük bir fark bulunmasını dikkate almazken, ikinci görüş bu farkı dikkate almakta ve bütün altın çeşitlerinin nisabını kıymet bakımından birbirine eşitlemektedir.

Günümüzde Hanefî mezhebine uyarak hareket etmek isteyenlerin, sahip oldukları altınların ayarları ve kıymetlerine bakmaksızın toplam ağırlıkları 80,18 gram (yirmi miskal) ağırlığına ulaştığında zekât vermeleri mümkündür. Ancak bu durumda örneğin, yirmi dört ayar altının nisabı ile 14 ayar altının nisabı arasında kıymet bakımından neredeyse yarı yarıya bir fark ortaya çıkmaktadır. Zekâtın, dinen zengin sayılanların yükümlü olduğu bir ibadet olması ve nisabın da belli bir zenginlik ölçüsü olduğu dikkate alındığında, Hanefîlerin yaklaşımı birden çok zenginlik değeri ortaya çıkarmakta ve bu farkın günümüzde izah edilmesi zorlaşmaktadır.

Ayrıca geçmiş dönemlerde piyasalarda yirmi dört ayar altın neredeyse hiç bulunmazken günümüzde ulusal veya uluslararası altın piyasalarında yirmi dört ayar altının tedavülü yaygınlaşmış ve ağırlık kazanmış, altın fiyatlarının oluşmasında yirmi dört ayarla ilgili işlemler belirleyici hale gelmiştir. Diğer yandan günümüzde zekâta tâbi birbirinden farklı mal, para ve kıymetli madene sahip kişi ve kuruluşlar, zekâtın kolaylıkla hesaplanabilmesine ihtiyaç duymaktadırlar. Ticaret malları ve paraların zekât nisabında yirmi dört ayar esas alındığı gibi farklı ayarlardaki altınların nisabında da cumhurun görüşü doğrultusunda yirmi dört ayarın esas alınması, zekât hesaplamalarına kolaylık sağlayacaktır.

Buna göre altın kavramının, mutlak olarak kullanıldığında yirmi dört ayar saf altını ifade etmesi, daha düşük ayardaki altınların saf altın olmayıp başka maddelerle karışık bulunması, günümüzde gerek uluslararası gerek ulusal altın piyasalarında yirmi dört ayar altının belirleyici olması ve tedavülünün yaygınlaşması gibi sebeplere dayanarak, fukahânın ve günümüzde farklı ülkelerdeki fetva mercilerinin çoğunluğunun da altının nisabında saf altını (yirmi dört ayarı) esas alması gözetilerek ve Kurulumuzun 1960/75 sayılı kararı istikametinde; altının nisabında yirmi dört

ayardan 80,18 gramın esas alınması; yani farklı ayarlardaki altınlar bir arada bulunduğunda bunların toplam değeri yirmi dört ayardan 80,18 gram altın değerine ulaştığında kırkta bir (% 2,5) oranında zekât verilmesi gerekir.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 297